

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars tertia, hoc est:
Tractatio evangeliorum tam dominicalium, quam
festivalium, ad recte se sub variis tentationum generibus
gerendum, disposita**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126133)

Sicuti enim Moſes omni gloria, divitiis & voluptatibus renunciavit, negavitque ſe filium eſſe Pharaonis: ex adverſo verò elegit affligi cum populo Dei, ſuſtinens inviſibilem, tanquam videns, & in Meſſia confidens, gloria vitæ æternæ, & electorum beatitudine ſe confirmavit, cujus reſpectu omnia terrena ſuſque deque habuit:

Ita pii humanæ gloriæ, mundanisque facultatibus, quibus in ſpirituale Ægypto frui poſſent, ſua ſponte valedicunt, magis cum Chriſto opprobrium eligentes, ut in altero ſeculo cum illo regnent, quàm ut cum filiis hujus ſeculi in felicitate degant, & aliquando ad opprobrium ſempiternum reſuſcitantur, Dan. 12. verſ. 2. & libertate gloriæ filiorum DEI careant, Rom. 8. verſ. 21. malunt carere theſauris in terra, quam theſauris in cælo, Matth. 6. verſ. 20. diligunt magis gloriam Dei, quam gloriam hominum, Joh. 12. v. 43. Optimè intelligunt, mundanum gaudium & gloriam, tantum temporalem peccati jucunditatem eſſe, ideo non diligunt mundum, neque ea quæ in mundo ſunt, 1. Joh. 2. v. 15. Breviter: adſpiciunt cum Moſe in remunerationem. Quæ in illis terrenorum oblivionem inducit, & animam ad cæleſtia inflammat, dum ex Ægypto hujus mundi in cæleſtem Palæſtinam introducuntur.

Hoc ſolatio Servator diſcipulos ſuos contra perturbationem, perſecutiones & miſerias confirmat, proponens iſtis futuram remunerationem, quam cum Moſe intueri, & in domo Patris cæleſtis expectare debeant, quando rediturus

ſit, eodemque aſſumturus, ut ubi ipſe ſit, & illi ſint.

Nos Inſtituti noſtri memores videbimus

- I. Triplicem Querelam.
- II. Triplicem Medelam.
- III. Triplicem Cautelam.

J. J.

Exegeſis.

Diligit Deus populos, inquit Moſes in cantione ſua valedictoria; & hâc ratione ardentiffimam Dei caritatem nobis commendat.

Quod verò hîc Moſes de dilectione Dei in genere canit, id in ſpeeie applicari poſteſt ad ſecundam Trinitatis perſonam Chriſtum *Secundus Spiritus*. Diligit & ipſe populos, quod prælecta Pericope ſatis probat.

Querela reſpicit

I Noſtram in proſectu Chriſtianismi *oſcitantiam*, quam & Thomas & Philippus petitione & quæſtione ſua ſatis indicant. Non modo Thomas & Philippus, ſed & reliqui Apoſtoli aliquamdiu ſcholam Chriſti frequentarant, & ex ore ejus multas præclaras conciones, de perſona, officio & beneficiis ejus perceperant, quo ipſo in doctrina ſufficienter inſtrui, nec contemnendum fidei fundamentum ponere potuiſſent: Verùm oſcitantiam eorum, ipſi teſtantur, ſiquiquidem Thomas ſine propudio ait: Domine, neſcimus quo vadis, & quomodo poſſumus viam ſcire? Philippus verò dicit: Domine; oſtende nobis Patrem & ſufficit nobis?

kkkk

nobis?

nobis: ut justam propterea Christi increpationem incurrat; dicentis: Tanto tempore vobiscum sum, & cognovisti me. Tales ignorantia fratres olim Judæi erant, ad quos Paulus scribit: Cum deberetis magistri esse propter tempus, rursus indigetis, ut vos doceamini, quæ sint elementa exordii sermonum Dei, & facti estis, quibus lacte opus sit, non cibo solido &c. Ebr. 5. v. 12.

Inter nos hodiè non minor negligentia reperitur, ut ita reprehensio Christi & Pauli non immerito in nos quadrer.

Benevolentissimum sanè Numen nos Germanos præ aliis gentibus gratia sua profecutus est, dum in mundi hujus vespera lucem verbi sui inter nos accendit, & Ministerio electi sui organi B. Lutheri facta Biblia in vernaculam transferri curavit, ut ita verbum non modò legere, sed & audire queamus, dum dat Dominus Evangelistas magno exercitu, Psalm. 68. vers. 12.

Omne consilium suum annuntiavit nobis Deus, nihilque subtraxit utilium, quo minus annuncietur nobis, & doceatur publicè & per domos, Actor. 20. vers. 20. 27. Hic sanè æquum foret, cognoscere, eorum verborum, de quibus erudimur, veritatem, Luc. 1. v. 4. ut sciamus, quæ spes sit vocationis ejus, & quæ divitiarum gloriæ hæreditatis ejus in Sanctis, & quæ sit supereminens magnitudo virtutis ejus, in nos, qui credimus, secundum operationem potentia virtutis ejus, Ephes. 1. v. 19. Verùm plurimi, ubi magistri debebant esse propter tempus, rursus indigent, ut doceantur, quæ sint elementa exordii sermonum Dei, licet decem, vi-

ginti, triginta, quadraginta annos, plus minus à verbi præconibus instructi sint, semper discentes, & nunquam ad agnitionem veritatis pervenientes, 2. Tim. 3. v. 7. quo fit ut pueri centum annorū inveniantur, qui vitam suam in turpi hac ignorantia concludunt, Esa. 65. vers. 20. qui ita blasphemare faciunt inimicos nomen Domini, 2. Sam. 12. v. 14. siquidem Nuncius Pontificius Carolus Caraffa, in Germania facta restaurata, scribere non dubitavit: Lutheranos Doctrinam fidei, uti non valdè scrutantur, ita non multum curare: quod tamen multo æquius de Papiistica Ecclesia asseruisset.

Quales verò hi Christiani censendi sunt? Sanè, sicut neminem artificem vel opificem rectè vocaveris, qui artem non didicit, & caller: sic neque Christiano nomine appellari potest, qui fundamenta doctrinæ Christianæ non didicit, sed in seram usque senectutem in ignorantia luto hæsitat, Eiusmodi homines multifariam delinquant,

1. *Adversus Deum*, per inobedientiam & ingratitude, dum admonitiones ejus, ad sedulum Scripturarum scrutinium, meditationem verbi ejus, & crescendum in gratia & cognitione Jesu Christi, Joh. 5. v. 39. 2. Petr. 3. 18. impiè vento tradunt, & ita gratiam oblatam rejiciunt.

2. *Contra proximum*, cui oscitantia sua scandalum præbent, Zelum diligentium Christianorum spernunt, negligentiam verò oscitantium roborant, adeoq; omnibus offendiculo sunt.

3. *Contra seipsos*, dum nomine Christianorum indignos se reddunt, & adversariis, qui

qui majori difcendi zelo pollent, fe proftitunt: omni præfidio contrâ fpirituales & corporales hoftes fe privant, præcipitant fe in periculum apoftafias, quæ in illis facilè fieri poteft: fuperinducunt iram Dei in fe, & in tribulationibus falutari folatio carent. Breviter, æternæ falutis jacturam faciunt, & in damnationis barathrum fe præcipitant. Meritò igitur fo-cordiam ejusmodi vitemus, & Chriftianifmi accuratiorem curam geramus.

II. *Via ad cælum ignorantiam.* Domine, ait Thomas, nefcimus, quò vadis, & quomodo poffumus viam fcire?

Quod Thomas de fe & Collegis fuis spontè conftitetur, idipfum naturaliter in nobis quoque reperitur, quod nimirum naturâ, & ex viribus liberi noftri arbitrii viam ad cælum invenire nequeamus. Animalis enim homo non percipit ea, quæ funt Spiritus Dei; ftultitia enim eft illi, & non poteft intelligere, quia fpiritualiter di-judicatur, 1. Cor. 2. v. 14. Et nifi S. Scriptura viam oftenderet, in perpetuum æternâ falute excluderemur.

Et licet Diabolus nullum non lapidem moverit, quo notitiam hanc in animis hominum obliteraret, ficut perfuafu ejus, Epicurus cum afceclis non aliam, poft hanc, vitam credidit: attamen non omnino ei fuccellit, fi quidem, plerique hominum animas immortales efle, & poft hanc vitam benè aut malè degere, cen-tuerunt. Sicut & Gentiles multa fuaviter de campis Elyfiis bonorum, & infernali cruceiatiu malorum reliquerunt.

Nec facilè quenquam efle autumo, quin infernum evitare, & cælum defiderare malit. Verum viam cæli paucif-

simi norunt, reliquis cœcitate percuffis, ad exemplum Sodomitarum, ita ut oftium invenire non poffint, Gen. 19. v. 11. per quod cælum ingrediantur. Unusquisque in viam fuam declinavit, Efa. 53. v. 6. & diverfam falutis viam fibi excogitat, Satana illi facem præferente.

Saniores Ethnici viam falutis fibi propofuerunt, operationem animæ rationalis fecundum virtutem perfectam, in vita perfecta. Judæorum via eft circumcifio, & onera legis. Turcarum via eft Alcoranus & Machometes. Alii alias vias fibi excogitarunt, ita ut Pontificiorum viæ numerandæ non fint, dum Miflis, Indulgentiis, Reliquiis Sanctorum, peregrinationibus religiofis, meritis operum, interceffionibus Sanctorum, flagellationibus, aliisque viis erroneis, in cælum pervenire fatagunt.

Quæ opinionum diverfitas luculento indicio eft, quod homo naturâ viam cæli ignoret, fecus enim non tot erroneæ viæ excogitarentur.

Agnofcamus proinde ignorantiam hanc naturalem, ne nimium lapere videamur, fed verbo Dei adhæreamus, in quo via cæli regia nobis oftenditur. Quia verò hæretici verbum Dei fufque deq; habent, quid mirum, illos in Cimmeriis tenebris à rectâ calle aberrantes, ad infernum migrare?

III. *Agnitionis Dei abfentiam.* Chriftus ait ad Philippum: Tanto tempore vobiscum fum, & non cognovifti me?

Multis equidem hodiernus Chriftus cum verbo & Sacramentis fuis adefl, qui tamen ipfum non cognofcunt, dum de
kkkk 2 omni-

omnipotentia & omnipraefentia ejus duritant. Nemo non Christum in ore habet, quem tamen quoad personam, officium & beneficia non agnoscit, sed potius operibus iniquitatis abnegat. Sic Ara Atheniensium quam *Θεῶν ἀγνοῖα* exstruxerant & cui ministrabant illi, in medio orbe Christiano reperitur hodiè, multis Christianorum in turpi ignorantia versantibus, & Deum verum non salutariter agnoscentibus adorant quod nesciunt, ut Christus Samaritanis exprobrat, Joh. 4. v. 22. templum cum Deo ignoto ingrediuntur, & egrediuntur.

Optandum foret, ut omnes qui in fœda hac ignorantia Dei versantur, in auribus suis subindè vocem Christi audirent: Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovisti me? idque hoc sine, ut de inficitia hac erubescerent, & illi valedicere elaborarent? Fiet id, si cum Maria, abjecta temporalium cura, quatenus animæ curæ obest, secus pedes Christi sedebunt, & optimam partem eligent, quæ non auferetur ab eis, Luc. 10. v. 39. quando sicut modo geniti infantes, rationabiles & sine dolo, lac concupiscent, 1. Petr. 2. v. 2. Si cum nobilioribus Berthoënsibus verbum suscipiant cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, si hæc ita se habeant, Actor. 17. v. 11. Quinimò si cum Lydia purpurarum venditrice verbum sedulo audient, Dominus cor eorum aperiet, ut intendam iis, quæ dicuntur, Actor. 16. v. 16.

Hoc si fecerint, non modò omnem ignorantiam eliminabunt: sed & in salutari cognitione & sapientia crescent, & evitatis inferno, vitam æternam posside-

bunt, juxta illud Christi: Hæc est vita æterna, ut cognoscant te &c. qui verò non noverunt Deum, & qui non obediunt Evangelio Domini nostri Jesu Christi; dabunt pœnas interitum æternum, à facie Domini, & à gloria virtutis ejus, 2. Thess. 1. v. 9.

De Secundo.

Sequitur *Medela*, quæ fuit
L. Ex firma fidei persuasione. Prædixerat Servator discipulis suis, quid sibi eventurum esset, hinc illi pertetriti, sine dubio cogitarunt: quod si Magistri nostri fors hæc erit, quid de nobis fiet, qui à partibus ejus stetimus?

Hunc eorum animi mœrorem Christus levare vult, propterea ait ad ipsos: Ne turbetur cor vestrum. Credite in Deum, & in me credite. Quibus verbis Christus se verum Deum profiteretur, siquidem in neminem alium credendum, nec in alio fiducia ponenda, quàm in solo Deo. Simul quoque, optimam consolationem in fide contineri, docet. Hinc Habacuc: Justus in fide sua vivet, c. 2. v. 4. hoc est, in corde sentit gaudium & solatium ex fide. Fides enim Christum apprehendit, qui vera petra est, in hac qui ædificaverit, nullis pluviis, neque ventis tribulationum prosternei potest, Matth. 7. v. 25.

Apprehendit in Christo gratiam Dei, hac quando cor confortatum est, homo parùm curat, quæ exterior sua fors sit.

Si mundus ad fidelem dicit: Vitam tibi etipiam: fides respondet in corde: id minoris æstimo, quia Deus vitam restitue-
 re potest.

Si